

DENETİM RAPORU GÖRÜŞÜ “GÖRÜŞ VERMEKTEN KAÇINMA” OLAN 2021 YILI BORSA İŞLETMELERİ DENETİM RAPORLARI İNCELENMESİ VE FİNANSAL ORANLARININ ANALİZİ

Öğr. Gör. Dr. Mükrime Öksüz Demirgubuz
Pamukkale Üniversitesi, Denizli Sosyal Bilimler MYO
E-mail: mdemirgubuz@pau.edu.tr

Özet

Finansal yatırım yapmak isteyen yatırımcıların doğru kararlar alabilmesi için birçok bilgi ve deneyime sahip olmaları gerekmektedir. Özellikle bireysel yatırımcılar finansal bilgileri anlamakta ve doğru bilgilere ulaşmakta zorlanabilmektedir. Ancak denetim raporları herkesin kolayca ulaşabileceği ve okuyarak işletmeyi değerlendirebileceği özelliğe sahiptir. Çalışmada denetim raporu görüşü “görüş vermekten kaçınma” olan 2021 yılı borsa işletmeleri denetim raporları incelenmiştir. İşletmelerin denetim raporlarındaki ortak yönlerin ve dikkat çeken noktaların tespiti yapılmıştır. Ayrıca işletmelerin bazı finansal oranları hesaplanmış ve işletmeler değerlendirilmiştir. Sonuçta işletmelerin denetim raporundaki bilgiler ile finansal oranları karar alıcılar açısından değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Bağımsız denetim raporu, denetim görüşü, görüş vermekten kaçınma, oran analizi.*

EXAMINING THE AUDIT REPORTS OF THE STOCK EXCHANGE COMPANIES FOR THE YEAR 2021, WHOSE AUDIT REPORT OPINION IS “DISCLAIM EXPRESSING AN OPINION” AND ANALYSIS OF THEIR FINANCIAL RATIOS

Abstract

Investors who want to make financial investments need to have a lot of knowledge and experience in order to make the right decisions. In particular, individual investors may have difficulties in understanding financial information and accessing accurate information. However, audit reports have the feature that everyone can easily access and evaluate the business by reading them. In the study, the audit reports of the stock exchange companies for the year 2021, whose audit report opinion is "disclaim expressing an opinion", were examined. The common aspects and remarkable points in the audit reports of the enterprises were determined. In addition, some financial ratios of the enterprises were calculated and the enterprises were evaluated. As a result, the information in the audit report of the enterprises and their financial ratios were evaluated in terms of decision makers.

Keywords: *Independent audit report, audit opinion, disclaim expressing an opinion, ratio analysis.*

1. GİRİŞ

Borsada işlem yapan işletmelerin finansal bilgileri kamuya açık olarak sunulmaktadır. İşletmelerin sunmuş oldukları bilgiler ve raporlar hem toplumu hem de işletme hakkında karar almak isteyen kişileri bilgilendirmektedir. Bu nedenle sunulan bilgilerin gerekli standartlar ve bilgileri içerecek şekilde oluşturulması gerekmektedir. Bu raporlardan bir tanesi olan denetim raporu işletmelerin finansal tabloları ile ilgili bilgilerin incelenmesi sonucunda oluşmaktadır. Bu rapor ve sonucunda verilen görüş özellikle finansal tabloları tam yorumlayamayan karar alıcılara kolaylık sağlayacak niteliktedir.

Bu çalışmada 2021 yılı borsada işlem gören işletmelerin 31.12.2021 denetim raporunda denetim görüşü görüş vermektan kaçınma olan firmaların denetim raporları ve finansal tabloları incelemiştir. İşletmelerin denetim raporlarındaki ortak yönlerin ve dikkat çeken noktaların tespiti yapılmıştır. Ayrıca işletmelerin finansal oranları hesaplanarak sonuçlar ile denetim raporlarındaki bilgiler yorumlanmıştır. Bu şekilde işletmelerin finansal oran sonuçları ile denetim raporları arasındaki ilişki değerlendirilmiştir.

2. BAĞIMSIZ DENETİM VE DENETİM GÖRÜŞÜ

Bağımsız Denetim Standartları (BDS)'ler, bir denetçinin finansal tabloları denetlemesine yönelik olarak hazırlanmıştır. BDS, özellikle bağımsız denetçinin genel amaçlarını ortaya koymakta ve bağımsız denetçinin bu amaçlara ulaşmasını sağlamak için tasarlanmış bir bağımsız denetimin niteliğini ve kapsamını açıklamaktadır. BDS'ler, bir bütün olarak finansal tabloların hata veya hile kaynaklı önemli bir yanlışlık içerip içermediği konusunda denetçinin, vereceği görüşe dayanak oluşturacak makul bir güvence elde etmesini zorunlu kılmaktadır (BDS200, s. 4)

Denetimin amacı, hedef kullanıcıların finansal tablolara duyduğu güven seviyesini artırmaktır. Bu amaca, finansal tabloların tüm önemli yönleriyle geçerli finansal raporlama çerçevesine uygun olarak hazırlanıp hazırlanmadığına ilişkin denetçi tarafından verilen görüşle ulaşılmaktadır (BDS200, s. 4).

Bağımsız denetim, "bir işletmenin finansal tablolarının ve diğer finansal bilgilerini; finansal raporlama standartlarına uygunluğu ve doğruluğu hususunda, makul güvence sağlayacak yeterli ve uygun bağımsız denetim kanıtlarının elde edilmesi amacıyla denetim standartlarında öngörülen gerekli bağımsız denetim tekniklerinin uygulanarak defter, kayıt ve belgeler üzerinden denetlenmesi ve değerlendirilerek rapora bağlanması süreci" olarak tanımlanmaktadır (Usul, 2013, s. 14).

Denetimin unsurları şu şekilde sıralanmaktadır (Kaval, 2008, s. 3):

Denetim bir süreçtir; denetim çeşitli aşamalarda gerçekleştirilerek ve bir plan dahilinde yapılmaktadır.

İktisadi faaliyet ve olaylara ilişkin iddialardır; denetim bu iddiaların doğruluğu ve güvenilirliğinin araştırılmasını gerçekleştirmektedir.

Önceden saptanmış ölçütler; işletme finansal tabloları iddialar çerçevesinde önceden belirlenmiş ölçütlerle karşılaştırılarak doğruluk ve güvenilirliğine karar verilmektedir.

Denetçi, finansal tabloların tüm önemli yönleriyle geçerli finansal raporlama çerçevesine uygun olarak hazırlanıp hazırlanmadığına ilişkin bir görüş oluşturmaktadır (BDS700, s. 8). Denetçi, yeterli denetim kanıtının toplanmış olduğu ve bu kanıtların topluca değerlendirilmesi sonucunda mali tabloların önemli hatalardan uzak olduğu görüldüğü durumlarda **olumlu görüş** vermektedir (Kaval, 2008, s. 181).

Denetçi, elde edilen denetim kanıtlarına dayanarak, bir bütün olarak finansal tabloların önemli yanlışlık içerdiği sonucuna ulaşırsa veya bir bütün olarak finansal tabloların önemli yanlışlık içermediği sonucuna ulaşmak için yeterli ve uygun denetim kanıtını elde edemezse, BDS 705 uyarınca raporunda olumlu görüş dışında bir görüş vermektedir (BDS700, s. 8). Bu durumda; Bağımsız Denetim Standardı (BDS), olumlu görüş dışında bir görüş verileceği zaman kullanılacak üç farklı görüş türü belirtmektedir: Sınırlı olumlu görüş (şartlı görüş), olumsuz görüş ve görüş vermekten kaçınma (BDS705, s. 6-8).

Sınırlı Olumlu Görüş: Denetçi, yeterli ve uygun denetim kanıtı elde etmiş ancak; yanlışlıkların tek başına veya toplu olarak önemli olduğu fakat finansal tablolarda yaygın olmadığı sonucuna varırsa veya görüşüne dayanak teşkil edecek yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edememekle birlikte varsa tespit edilmemiş yanlışlıkların finansal tablolar üzerindeki muhtemel etkilerinin önemli olabileceği ancak yaygın olmayabileceği sonucuna varırsa sınırlı olumlu (şartlı) görüş vermektedir.

Olumsuz Görüş: Denetçi, yeterli ve uygun denetim kanıtı elde etmiş, yanlışlıkların tek başına veya toplu olarak finansal tablolar için önemli ve (etkisinin) yaygın olduğu sonucuna varırsa olumsuz görüş vermektedir.

Görüş Vermekten Kaçınma: Denetçi, görüşüne dayanak teşkil edecek yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edemezse ve varsa tespit edilmemiş yanlışlıkların finansal tablolar üzerindeki muhtemel etkilerinin önemli ve yaygın olabileceği sonucuna varırsa, görüş vermekten kaçınmaktadır. Denetçi, birden fazla belirsizlik içeren istisnai durumlarda, belirsizliklerin her birine ilişkin yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiş olmasına bağlı kalmaksızın, belirsizliklerin muhtemel etkileşimi ve finansal tablolar üzerindeki muhtemel kümülatif etkileri sebebiyle, finansal tablolara ilişkin görüş oluşturma mümkün olmadığı sonucuna varırsa, görüş vermekten kaçınmaktadır.

Yeterli ve Uygun Denetim Kanıtı Elde Edilememesi Durumunun Niteliği;

Denetçinin yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edememesi, denetimin kapsamının kısıtlanması olarak da ifade edilmektedir. Bunlar aşağıdaki nedenlerden kaynaklanabilmektedir (BDS705, s. 14):

- İşletmenin kontrolü dışındaki durumlar;

İşletmenin muhasebe kayıtlarının tamamen tahrip olması veya topluluğa bağlı önemli bir birimin muhasebe kayıtlarına kamu otoritesi tarafından süresiz olarak el konulmuş olmasından kaynaklanabilmektedir.

- Denetçinin çalışmasının niteliği ve zamanlamasıyla ilgili durumlar;

İşletmenin, bir iştiraki için özkaynak yöntemi kullanmasının zorunlu olması ve denetçinin, özkaynak yönteminin doğru uygulanıp uygulanmadığını değerlendirmek için iştirakin finansal bilgilerine ilişkin yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edemediği; denetçinin görevlendirilmesinin (seçilmesinin) zamanlamasının, denetçiye, fiziki stok sayımını gözlemlene imkânı vermemesi; denetçinin, maddi doğrulama prosedürlerinin uygulanmasının tek başına yeterli olmadığına ve ayrıca işletmenin kontrollerinin etkin olmadığına karar vermesi durumlarından kaynaklanabilmektedir.

- Yönetim tarafından getirilen kısıtlamalar (sınırlamalar).

Yönetimin, denetçinin fiziki stok sayımını gözlemlemesinin engellemesi; yönetimin, denetçinin belirli hesap bakiyelerine ilişkin dış teyit taleplerini engellemesi durumlarından kaynaklanabilmektedir.

3. FİNANSAL ANALİZDE KULLANILAN FİNANSAL ORANLAR

Finansman, para ve sermayenin sağlanması anlamında kullanılmaktadır. Finansal yönetim, ihtiyaç duyulan fonların uygun koşullarda sağlanması ve bunların yatırım veya finansman kararlarında etkin yönetilmesi faaliyetlerini kapsamaktadır (Okka, 2018, s. 7). Finansal raporlama mevcut ve potansiyel yatırımcılar ve kredi verenlerle yatırım, kredi ve benzeri kararlar almak için kullanacak diğer kullanıcılar için yararlı bilgileri sağlamaktır (Akin vd., 2015, s. 71). Finans yöneticileri finansal analizde farklı soruları yanıtlayacak çeşitli oranları kullanmaktadır (Akgüç, 1998, s. 22).

Oran (Rasyo), finansal tablolarda yer alan iki kalem arasındaki ilişkinin basit matematiksel ifadesi olarak tanımlanmaktadır (Akgüç, 1998, s. 20). Oran analizi ise finansal tablolarda yer alan finansal kalemlerin kullanılması ile işletme hakkında bilgi elde edilmesini sağlamaktadır. Bu bilgileri elde edebilmek için oranlarda kullanılacak kalemler arasında

finansal ve muhasebesel olarak mantıksal ilişki bulunması gerekmektedir. Oran analizi finansal analizde kullanılan en yaygın tekniktir (Karadeniz, Koşan, & Kahiloğulları, 2014, s. 131). Finansal analiz, işletmelerin mali durumu ve faaliyet sonuçlarını değerlendirebilmek ve sağlanan bilgiler ile firma yönetim tarafından alınacak kararlarda temel oluşturduğundan sağlıklı karar alabilmek için gerekmektedir (Akgüç, 1998, s. 19).

Tablo 1:Finansal Analizde Kullanılan Oranlar

Oranlar		Olması Gereken Değer	Kullanım Amacı
Cari Oran	$\frac{\text{Dönen varlıklar}}{\text{kısa vadeli yabancı kaynaklar}}$	(1,5)-2	Yeterli dönen varlığa sahip olup olmadığını göstermektedir.
Asit-Test Oranı	$\frac{\text{Dönen varlıklar} - \text{stoklar}}{\text{kısa vadeli yabancı kaynaklar}}$	1	Stoklar olmadan KVKYK ödeyebilme gücünü göstermektedir.
Kaldıraç Oranı	$\frac{\text{Toplam yabancı kaynaklar}}{\text{pasif toplamı}}$	(%60-%70) - %50	Varlıklarının ne kadarlık kısmının yabancı kaynaklarla finanse edildiğini göstermektedir.
Kısa Vadeli Yabancı Kaynak Oranı	$\frac{\text{kısa vadeli yabancı kaynaklar}}{\text{pasif toplamı}}$	(%50)-%33	Varlıkların ne kadarlık kısmı KVKYK'larla finanse edildiğini göstermektedir.
Yabancı Kaynakların Öz Kaynaklara Oranı	$\frac{\text{toplam yabancı kaynaklar}}{\text{özkaynaklar}}$	(1,5)-1	Borç dengesini ölçmek için kullanılmaktadır.
Yabancı Kaynaklar Wade Yapısı Oranı	$\frac{\text{kısa vadeli yabancı kaynaklar}}{\text{toplam yabancı kaynaklar}}$	0,66	KVKYK'ların yabancı kaynaklar içerisindeki payını ölçmektedir.
Öz Kaynak Oranı	$\frac{\text{özkaynaklar}}{\text{pasif toplamı}}$	(%30)-%50	Varlıkların ne kadarının öz kaynaklarla finanse edildiğini göstermektedir.

Kaynak: (Çabuk vd., 2013, s. 64-68)

Tablo 1'de çalışmada kullanılan finansal oranlara yer verilmiştir. Bu finansal oran sonuçlarının olması gereken değerleri altı çizgili olarak gösterilmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde ve ülkemizde kabul edilebilir değerleri ise parantez içerisinde gösterilmektedir. Ayrıca tabloda oranların kullanım amacı yer almaktadır.

4. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Çalışmada, borsada faaliyet gösteren işletmelerden 31.12.2021 yılında denetim raporu görüşü 'görüş vermekten kaçınma' olan işletmelerin denetim raporları ve finansal tabloları ele alınmıştır. Bu bağlamda üç işletmeye ulaşılmıştır. Bu işletmelerin denetim raporları detaylı incelenerek hangi konuların ele alınmış olduğu ortak yönlerinin ve dikkat çeken noktalarının tespiti yapılmıştır. Daha sonra işletmelerin finansal tablolarına dayanılarak belirlenen finansal oranları hesaplanmıştır. Elde edilen oran sonuçları olması gereken değerler üzerinden yorumlanmıştır. Ayrıca finansal oran sonuçları denetim görüşüyle ele alınarak değerlendirilmiştir. Denetim görüşlerine yönelik yapılan literatür çalışmasında farklı açılardan denetim görüşlerinin ele alındığı görülmüştür. Bu çalışmalar şu şekildedir:

Uyar & Çelik (2009); Borsada işlem yapan işletmelerin denetim raporları denetim işletmelerine göre incelenerek denetim görüşleri ile denetim işletmeleri arasında ilişki olup olmadığı incelenmiştir.

Yaşar (2015); Olumsuz denetim görüşü ile bağımsız denetçi değişikliği arasındaki ilişkiyi Borsa İstanbul'daki işletmelerde araştırılmıştır. Olumsuz denetim görüşü alan işletmelerin sonraki yılda denetçi değiştirdiklerini ayrıca işletmenin olumlu görüş alma olasılığı, önceki yıldaki olumsuz görüş türünden bağımsız iken denetçi türüne bağımlı bulunmuştur.

Gönen & Yıldırım (2019); Borsada işlem gören işletmelerin görüş vermektan kaçınma denetim görüşü alan işletmelerin denetim görüşüne dayanak oluşturan nedenler denetim kanıtları açısından ele alınarak incelenmiştir.

Mat & Önal (2019); Borsada işlem yapan işletmelerin denetim görüşünü etkileyen finansal ve finansal olmayan değişkenler incelenmiştir.

Ayanoğlu & Dölen (2020); Sınırlı olumlu görüş verilen denetim raporları Borsa İstanbul'daki işletmelerde incelenmiştir. Raporlarda sınırlı olumlu görüş verme nedenleri incelenerek sektörler ve bağımsız denetim kuruluşu açısından karşılaştırılmıştır.

Karapınar & Dölen (2020); Borsada işlem gören işletmelerin 2018 denetim raporlarında açıklanan kilit denetim konuları sektör, denetim firması ve denetim görüşü açısından karşılaştırılarak incelenmiştir.

Akdoğan (2020); Borsada işlem yapan işletmelerin bağımsız denetim raporları incelerek denetim firmalarına göre dağılımı, denetim görüşleri ve dayanakları incelenmiştir.

Akdoğan & Kılıç (2021); Borsada yer alan işletmelerin denetim raporları incelenerek; bağımsız denetçi görüşleri, kilit denetim konuları, olumlu görüş dışındaki görüşlerin dayanakları ve bu görüşleri veren denetçiler istatistiksel olarak incelenmiştir.

5. ARAŞTIRMA BULGULARI

Denetim raporunda görüş vermektan kaçınma görüşü verilen işletmelerin denetim raporu incelemesi ve belirlenen finansal oran analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

Denetim Raporunda Görüş Vermektan Kaçınma Görüşü Verilen İşletmelerin Denetim Raporu İncelemesi:

Çalışmada ele alınan üç işletmenin 31 Aralık 2021 tarihli konsolide finansal durum tablosu ile aynı tarihte sona eren hesap dönemine ait; konsolide kâr veya zarar ve diğer kapsamlı gelir tablosu, konsolide öz kaynak değişim tablosu ve konsolide nakit akış tablosu ile önemli

muhasebe politikaları da dahil olmak üzere konsolide finansal tablo dipnotlarından oluşan konsolide finansal tabloları bağımsız denetim işletmeleri tarafından incelenerek grup işletmelerin denetim görüşüne dayanak oluşturacak yeteri uygun denetim kanıtı elde edilemeyerek görüş vermekten kaçınma görüşü verilmiştir.

A İşletmesi; 25.09.2020-07.07.2021 aralığında atanan kayyum sürecinde yaşanan hukuki ihtilafların, kayyumların yetkisiz kalmalarının ve yönetim değişikliklerinin konsolide finansal tablolar üzerinde önemli ve yaygın hata riski oluşturduğu, işletmenin bağlı ortaklıklarına yönelik herhangi bir denetim kanıtı elde edilmediği, işletmenin alacakların tahsilatına ve borçların ödemelerine ilişkin herhangi bir protokol ve ödeme planı bulunmadığı, işletmenin dönem açılış bakiyelerinin doğruluğuna yönelik görüş oluşturulamadığı belirtilmiştir. İşletmenin sermaye ve sermaye yedeklerinin 2\3 ünden fazlasının kayıp olması ancak konsolide finansal tablolarda ise sermaye ve yedeklerinin yarısından fazlasını korumasına rağmen diğer sıkıntılı hususlar işletmenin sürekliliğini devam ettirme kabiliyetine ilişkin önemli belirsizlik ve şüphe oluşturduğu ayrıca işletmenin faaliyetlerini sürdürebilmesi nakit girişi sağlanmasına bağlı olduğu belirtilmiştir.

B İşletmesi; İşletmenin peşin ödenen giderler içerisinde ele verilen avanslara ilişkin, ertelenen gelirler içerisinde yer alan alınan avanslara ilişkin, satışlarının %32'lik kısmında ilgili belge ve işlemlere yönelik, satış yeri mağaza açma işletme sözleşmesi kapsamında yapılacak ödeme ve alacakla ilgili, işletmenin almış olduğu danışmanlık ile ilgili ödeme kapsamı ile ilgili, yeterli ve uygun mutabakat elde edilemeyerek görüş oluşturulamamıştır.

İşletmenin vergi dairesine olan yapılandırma borcunu ödememesinde doğabilecek faiz, ceza ve vade farkı ile ilgili, işletme aleyhine başlayan icra takibinin etkilerine yönelik, borcuna karşılık alacağını mahsup ederek kapatma işlemine yönelik, işletme idari personelinin bazı anlaşmalara yönelik ilişkili taraf olmadığını beyan etmesi finansal tablo ve dipnotlarda ilişkili olmayan taraf olarak değerlendirilmesine ilişkin, çek senet düzenleme ve ciro etme yetkili personelin İstanbul'da olması nedeniyle sayılmadığı beyan edildiği için muhasebeleştirilen çek senetlerin bakiyesine ilişkin görüş oluşturulamamıştır.

İşletmenin ertelenen vergi varlığından yararlanmasına imkan verecek şekilde mali karın gerekli zamanda elde edilip edilmeyeceği tespit edilememiştir. Kar elde etmiş olsa da kısa vadeli borçları kısa vadeli varlıklarını aştığı ve diğer açıklamalar da dikkate alındığında işletmenin sürekliliğini devam ettirebilme kabiliyetine ilişkin ciddi şüphe oluşturabilecek önemli belirsizliğin mevcut olduğu belirtilmiştir.

C İşletmesi; İşletmenin değer düşüklüğü testine yönelik bilgi ve belgenin yeterli ölçüde temin edilememesi ve herhangi bir değerlendirme raporu sunulmaması, dava sürecine girmemiş borçlardan doğabilecek mali yükümlülüklerinin mali tablolara yansıtılmaması görüş oluşturulmasını engellemiştir. İşletmenin likidite durumu işletme sürekliliği açısından ele alındığında işletmenin kaynak ihtiyacı olduğu, çalışmaların yapıldığı ve nakit girişlerinin sağlanması ve kredi kuruluşları ile yeniden yapılandırma gerçekleşirse işletme sürekliliği ve finansallarının olumlu değişeceği belirtilmiştir.

Üç İşletmenin Denetim Raporlarının Ortak Yönleri Şunlardır:

- Birçok işleme yönelik yeterli ve uygun mutabakat elde edilemediği için görüş oluşturulamaması,
- İşletmelerin üzerinde davaların bulunması ve bunlarla ilgili belirsizliklerin bulunması,
- İşletmelerin alacak ve borçlarına yönelik yeterli ve uygun mutabakat bulunamaması,
- İşletmelerin taraf olduğu bankalarla yapmış oldukları işlemlerde yeterli ve uygun mutabakat bulunamaması,
- İşletmelerin işletme sürekliliğine dikkat çekilmesi.

Üç İşletme ile İlgili Dikkat Çeken Unsurlar Şu Şekilde Sıralanmaktadır:

- A ve C işletmelerinin konsolidasyon işlemine yönelik yeterli ve uygun mutabakat bulunamaması,
- A ve B işletmelerinin sayım işlemine yönelik yeterli bilginin elde edilememesi,
- A işletmesinin mali zararına ilişkin görüş oluşturulamaması,
- A işletmesinin sermaye ve sermaye yedeklerinin 2\3 ünden fazlasının kayıp olması ancak konsolide finansal tablolarda ise sermaye ve yedeklerinin yarısından fazlasını koruması,
- B işletmesinin kar elde etmiş olsa da kısa vadeli borçlarının kısa vadeli varlıklarını aşması,
- A ve C işletmelerinin 30 Haziran 2021 sınırlı denetim raporunda görüş vermekten kaçınma görüşü verilmesi,
- B işletmesinde 30 Haziran 2021 tarihli sınırlı denetim raporunda şartlı görüş verilmesi.

İşletmelerin Finansal Oran Analiz Sonuçları:

İşletmelerin finansal oran analiz sonuçları Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2:İşletmelerin Finansal Oran Sonuçları

Oranlar	A	B	C
Cari Oran	1,351	0,993	0,879
Asit-Test Oranı	1,351	0,536	0,664
Kaldıraç Oranı	1,205	0,496	0,733
Kısa Vadeli Yabancı Kaynak Oranı	1,147	0,374	0,606
Yabancı Kaynakların Öz Kaynaklara Oranı	0	0,984	2,743
Yabancı Kaynaklar Vade Yapısı Oranı	0,952	0,755	0,828
Öz Kaynak Oranı	0	0,504	0,267

Tablodaki sonuçlara ve oranların olması gereken değerlerine göre aşağıda oranların yorumlarına yer verilmiştir.

Cari Oran: İşletmenin kısa vadeli borçlarını ödeme gücünü yani her bir liralık borcuna karşılık ne kadar dönen varlığa sahip olduğunu göstermektedir. A işletmesinin oranı (1,351) olması işletmenin kısa vadeli borçlarını ödemede yeterli dönen varlığa sahip olmadığı ve ödemede zorlanabileceğini göstermektedir. B (0,993) ve C (0,879) işletmelerinin oranları ise A işletmesine göre daha düşük olduğu ve ödeme güçlerinin yetersiz olduğunu görülmektedir. Kısa vadeli borçlarını ödemede sıkıntı yaşayabileceklerini göstermektedir.

Asit Test Oranı: Cari oranı tamamlayan ve daha anlamlı hale getiren bu oran stoklar olmadan kısa vadeli yabancı kaynaklarını nakit ve kısa sürede nakde dönüştürülebilir varlıklarla ödeme gücünü göstermektedir. A işletmesinin oranı (1,351) kısa vadeli borçlarını ödemede yeterli dönen varlığa sahip olduğunu göstermektedir. Diğer iki işletmenin B (0,536) ve C (0,664) oranlarına göre bu işletmelerin stoklarını nakde dönüştürmede zorlandıklarında kısa vadeli borçlarını ödemede çok zorlanacaklarını göstermektedir.

Kaldıraç Oranı: A işletmesinin oranı (1,205) olarak çıkması toplam varlıklarından fazlasının yabancı kaynaklarla finanse edildiğini göstermektedir. Bu işletmenin riskli bir şekilde finanse edildiğini göstermektedir. Diğer iki işletmenin B 0,50 (%50) ve C 0,73 (%73) oranlarına göre; B işletmesinin olması gereken ideal oranda olduğu ancak C işletmenin ise ülkemizdeki %70 üst sınırı geçiyor olması işletmenin riskli bir şekilde yönetildiğini göstermektedir.

Kısa Vadeli Yabancı Kaynak Oranı: Kısa vadeli yabancı kaynakların ağırlığını göstermektedir. A işletmesinin oranı (1,147) olması işletmenin borcunu ödemede çok zorlanacağını çünkü işletmenin çok fazla kısa vadeli borcunun olması geri ödeme riskini artırmaktadır. B (0,374) ve C (0,606) işletmelerinin oranlarına göre B işletmesinin ideal

değerlerde olduğu; C işletmesinin ise %50'yi geçtiği için borcunu ödemekte zorlanabileceği söylenebilmektedir.

Yabancı Kaynakların Öz Kaynaklara Oranı: A işletmesinin öz kaynağının negatif olması nedeniyle hesaplama yapılmamıştır. B (0,984) ve C (2,743) işletmesinin oranlarına göre; B işletmesinin oranı ideal değerde iken, C işletmesinin üçüncü kişilerden sağlanan kaynaklarının çok fazla olduğunu yani çok fazla yabancı kaynakla finanse edildiği için zorlanabileceği söylenebilmektedir.

Yabancı Kaynaklar Vade Yapısı Oranı: İşlemelerin oranları A (0,952), B (0,755) ve C (0,828) şeklinde bulunmuştur. Bu oranlara göre üç işletmede 2/3 yani 0,66 olması gereken değeri geçtiği için kısa vadeli yabancı kaynakları toplam yabancı kaynaklar içerisinde fazlaca yer kapladığı görülmektedir.

Öz Kaynak Oranı: İşletme varlıklarının yüzde kaçının ortaklar veya işletme sahibince finanse edildiğini gösteren bu oran A işletmesinin öz kaynağının negatif olması nedeniyle hesaplama yapılmamıştır. B (0,504) ve C (0,267) işletmelerinin oranlarına göre; B işletmesi olması gereken oranda iken, C işletmesinin %30 altında olmasından dolayı işletmenin yükümlülüklerini karşılamada zorlanacağını göstermektedir.

6. SONUÇ

A işletmesinde asit test oranı işletmelerin stokları olmadan ödeyebilme gücünü ölçmeye yarayan bu oran olması gereken değerde iken; diğer oranlarının kötü çıkmıştır. Alacaklarını tahsilatta sıkıntı yaşanabileceği denetim dayanağı neticesinde; alacakların tahsil edilememesi işletmenin stoklarının da olmaması ile borçlarını ödemede zorlanacağı kötü çıkan oran sonuçlarını desteklemektedir. İşletmenin asit test oranının olumlu olması burada anlamını yitirmektedir.

B işletmesinin kaldıraç oranı, kısa vadeli yabancı kaynak oranı, yabancı kaynakların öz kaynaklara oranı ve öz kaynak oranı olması gereken değerlerde çıkmakta iken; diğer cari oran, asit test oranı ve yabancı kaynak vade yapısı oran sonuçları kötü çıkmaktadır. B işletmesinin oranlarının çoğunluğu iyi çıkmasına rağmen hepsi birlikte değerlendirildiğinde denetim raporunda yer alan borçlarını ödemede ve alacakları tahsilde zorlanabileceği denetim dayanağı kötü çıkan oran sonuçlarını desteklemektedir. İşletmenin toplam yabancı kaynaklarının %75'i kısa vadeli olması işletmenin kısa vadeli borçlarını ödemede zorlanabileceğini göstermektedir.

C işletmesinin yapılan oran sonuçları kötü çıkmıştır. Denetim raporu kötü çıkan oran sonuçlarını desteklemektedir.

Çalışmada denetim raporları ile oranların ele alınmasının sebebi birçok bireysel yatırımcının finansal analiz konusunda yeterli bilgisinin bulunmamasıdır. Yine oranları kısmen bilmek işletme hakkında olumlu veya olumsuz yorum yapmaya yetmemektedir. Bu durum B işletmesinde görülmektedir. Yatırımcıların oran sonuçlarını doğru değerlendirememesi yanlış yatırımlarla sonuçlanabilecektir. Yatırım yapmak isteyenlerin sadece birkaç oran sonuçlarına bakarak yatırım yapması yanlış olacaktır. Dolayısıyla finansal analiz konusunda yeterli bilgisi bulunmayan bireysel yatırımcıların doğru kararlar verebilmesi için bakılabileceği en kolay yol denetim raporlarıdır. Çünkü, denetim raporları içerik ve görüş olarak işletme hakkında açıklayıcı bilgiler içermektedir.

Çalışmada piyasada işlem gören her firmaya yatırım yapmanın kazanç sağlamayacağı görülmektedir. İşletmelerin denetim raporları ile finansal oranları değerlendirilerek işletme sürekliliğinin devam edip etmeyeceği incelenmeli ve özellikle bireysel yatırımcıların doğru yatırımlar yapabilmesi için onlara yönelik uygulamaların ve bilgilendirmelerin yapılması gerekmektedir.

7. KAYNAKÇA

- Akdoğan, N. (2020). "Borsa İstanbul (BİST) Şirketlerinin 2017 ve 2018 Yıllarındaki Denetim Görüşleri, Bağımsız Denetçi Raporlarında Verilen Görüşün Dayanağına Yönelik Bir Araştırma". *Muhasebe ve Denetime Bakış*(59), стр. 1-18.
- Akdoğan, N., & Kılıç, G. (2021). "Borsa İstanbul (BİST) Şirketlerinin 2019 Yılındaki Denetim Görüşleri, Bağımsız Denetçi Raporlarında Verilen Görüşün Dayanağı ve Kilit Denetim Konularının İncelenmesine Yönelik Bir Araştırma". *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*(64), стр. 1-18.
- Akgüç, Ö. (1998). "*Finansal Yönetim*" (изд. 7). İSTANBUL: Avcıol Basım-Yayım.
- Akın vd., F. (2015). "*Finansal Yönetim*" (изд. 1). İSTANBUL: Beta Yayıncılık.
- Ayanoğlu, Y., & Dölen, T. (2020). "Sınırlı Olumlu Görüş Verilen Denetim Raporlarının İçerik Analizi". *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisai ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(3), стр. 703-720.
- BDS200. (б.д.). "*Bağımsız Denetçinin Genel Amaçları Ve Bağımsız Denetimin Bağımsız Denetim Standartlarına Uygun Olarak Yürütülmesi*".
- BDS700. (б.д.). "*Finansal Tablolara İlişkin Görüş Oluşturma Ve Raporlama*".
- BDS705. (б.д.). "*Bağımsız Denetçi Raporunda Olumlu Görüş Dışında Bir Görüş Verilmesi*".

- Çabuk vd., A. (2013). *"Finansal Tablolar Analizi"* (изд. 1). (S. Önce, Red.) ANKARA: Açıköğretim Fakültesi Yayını.
- Gönen, S., & Yıldırım, F. (2019). "Bağımsız Denetimde Kanıt ve BİST Uygulaması". *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(1), стр. 1085-1097.
- Karadeniz, E., Koşan, L., & Kahiloğulları, S. (2014). "Borsa İstanbul'da İşlem Gören Spor Şirketlerinin Finansal Performansının Oran Yöntemiyle Analizi". 23(2), стр. 129-144.
- Karapınar, A., & Dölen, T. (2020). "Bağımsız Denetim Raporlarında Kilit Denetim Konusu Açıklamaları: Türkiye Örneği". *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 22(4), стр. 763-780.
- Kaval, H. (2008). *"Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Uygulama Örnekleri İle Muhasebe Denetimi"* (изд. 3). ANKARA: Gazi kitabevi.
- Mat, M., & Önal, S. (2019). "Bağımsız Denetim Raporlarında Denetim Görüşünü Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi: Borsa İstanbul İmalat Sanayi Sektörü Şirketleri Üzerine Bir Uygulama". *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 21(3), стр. 733-760.
- Okka, O. (2018). *"Finansal Yönetim Teori Ve Çözümlü Problemler"* (изд. 7). ANKARA: Nobel Yayıncılık.
- Usul, H. (2013). *"Türkiye Finansal Raporlama Standartları Uygulamalı Bağımsız Denetim"*. ANKARA: Detay Yayıncılık.
- Uyar, S., & Çelik, M. (2009). "İMKB'nda İşlem Gören Şirketlerin Görüşlerinin ve Denetim Raporlarının Denetim Şirketleri Açısından Araştırılması". *Muhasebe ve Finansman Dergisi*(41), стр. 140-156.
- Yaşar, A. (2015). "Olumsuz Denetim Görüşü ve Bağımsız Denetçi Değişikliği Arasındaki İlişki: Borsa İstanbul Sanayi Şirketleri Üzerine Bir Uygulama". *Muhasebe ve Finansman Dergisi*(65), стр. 81-96.